

עין משפט
נר מצוה

בג א מיי פ"ב מהלכות יו"ט הלכה א סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תנח סעיף ה':

מוד ב מיי' שם סמג שם טוש"ע א"ח סי' תקיג סעיף ח':

[מוד ג מיי' פ"ג מהל' מל"ס הלכה י' טוש"ע י"ד סי' טו סעיף א' וכרז אלפס פ' אלו טרפות דלא כר"א צ"י]:

מוד ד מיי' פ"ט מהל' מל"ס הלכה ה סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סי' פ"ז סעיף ה' ונרז אלפס ורל"ש כאן וחולין פ"ח דף רזו וברל"ש שם סי' ג]:

מוד ה מיי' פ"א מהלכות יו"ט הלכה כ סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' תקיג סעיף ז':

תורה אור השלם

1. כל הולך על חזון וכל הולך על ארבע עד כל מרובה רגלים לכל השרץ השרץ על הארץ לא תאכלום כי ששך ירקקא יא מב הם:

רבינו חננאל

תניא כשמואל ואיתימא ר' יוחנן עגל שנולד ביו"ט מותר מפני שמוכן על גב אמו, אפרוח שנולד ביו"ט מותר מפני שמתיר עצמו בשחיטה. ת"ר אפרוח שנולד ביו"ט אסור, ר' אליעזר אומר [אפילו] בחול אסור לפי שלא נתפתחו עיניו. תניא אידך כל השרץ השרץ לרבות אפרוחים שלא נתפתחו עיניהם. סוגיא דשמעתא עגל שכלו לו חדשי מותר, אבל אפרוח שנולד בו ביום אסור. אמר רב הונא אמר רב ביצה [עם] יציאתה נגמרה, ואסיקנא עם יציאתה נגמרת ומגדלת אפרוחין, אבל במעי אימן לא, למאי נפקא מינה למקח וממכר. כי ההוא דאמר ביעי

ו:

השתא מוכן לאדם לא **הוי מוכן** ^(א) לאבהמה דתנן מחתכין וכו' ר' יהודה ב' **לאי שאינו מוכן**. ומימה היכי הוי מוכן **לאדם** **לדרבה** לא הוי מוכן **לאדם** דצין השמשות לא מצי שמיט לה

דשמא הוא שבת והיכא מוכח מהכא דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים על כן נראה להרר"י דגרס אס לא היתה נבלה מעיו"ט ולא נראה דהא בזהדיא אמרינן לעיל דגבי שבת מתניא דקאמר ^(ב) גבי שבת דסתם לן תנא כר"ש וכו' ומיייתי הך משנה וי"ל דשפיר מייירי בשבת ומיייתי מן הימור דאי לא אשמועינן כי אס גבי שבת לתני רבי יהודה אומר אס לא היתה נבלה מערב שבת אסורה ומו לא והיייתי יודע לאסורה משוס מוקףא ואמאי היה נריך למיתני לפי שאינו מן המוכן אס אינו ענין לשבת דהא שמעינן ליה תנאו ענין ליו"ט ואפילו הכי אסור ואע"ג דהוא מוכן

לאדם צין השמשות משוס דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים ומימה הא דתנן בשבת (דף מג: ושם) אין נותנין כלי תחת הנר בשבת לקבל צו שמו ואס נתנו מצעוד יוס מותר ואין נאותין הימנו לפי שאינו מן המוכן והתם מאי דרשינן מן הימור ולא שייך לרבות יו"ט וי"ל דהתם נמי מרבי' מן הימור אע"פ שגבה הנר ככר אסור אחרי כן לפי שאינו מן המוכן והר"ר יעקב מקוריצ"ל מריך דשפיר מייירי דוקא לענין שבת ואעפ"כ מוכח שפיר דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים דאי ס"ד מוכן לאדם הוי מוכן לכלבים א"כ צע"ש מצעוד יוס אס היה מוכן לאדם היה כמו כן מוכן לכלבים לפי דצריז דמוכן לאדם הוי מוכן לכלבים א"כ כשהשקיך וקדש היום אע"ג דנסתלקה הכנה **לאדם** שאינה ראויה **לאדם** עכשיו מ"מ היתה מוכנת לכלבים מצעוד יוס וכיון שהיתה מוכנת להם ההכנה לא נסתלקה בקדוש היום:

מוכן לכלבים הוי **מוכן לאדם** דדעתיה דאיניש אבא מירי דחוי י"יה. וקשה דא"כ אפרוח נמי יאה מותר שמוכן לכלבים וי"ל דבעינן מוכן ועומד וזה אינו עומד לכלבים: **עגל שנולד** ב"ש מותר. ומימה מ"מ הוי אסור משוס נולד כמו צינה וי"ל דהא דאמר דשייך למיסר נולד היינו דוקא דצבר מאכלא דומיא דפירות הנושרין ומשקין שזבו

אזל צעלי חיים לא: **ביציים** נגמורות מותרות **לאבאין** בחלב. וקשה דהא אמרינן צעדיות (פ"ה מ"ה) ציאת נצילה כל ^(א) שכמוה נמכרת בשוק צ"ש מתירין וצ"ה אוסרין ב והכא היכי מותר לאכלן צחלב וי"ל דטעמא משוס דבשר עוף צחלב מדרבנן ג ואפילו צ"ה מודו וקשה דאמרינן בעירובין (דף סג: ושם) אפילו ציעתא צכותחא לא לשרי איניש צמקוס רביה מאי קמ"ל שפיטא והאיכא צבמוך ר' יעקב דאסר וי"ל דכ"ע מודו דצינים ^(ב) גמורות מותרות לאכלן צחלב וטעמא דצ"ה דאסרי ציאת נבלה היינו משוס דגזרינן אטו ציאת טרפה כדאמרינן צעדיות ומודים צציאת טרפה שהיא אסורה * מפני שהיא גדילה צאיסור: [וע"ע תוס' עירובין סג: ד"ה אפילו וצב"ק מז. ד"ה מט" וצחולין נח. ד"ה ושוין:] **ובי תימא קא משמע** **אין** **בברייתא מאי דאא** **אשמעינן** **במשנה**. פירש רש"י וגילה לנו רבי הואיל ולא סתם לן צמסנה הכי דהצרייתא משובשת דרבי לא שגאה ר' חייא מנין ליה ומימה אס כן מאי פריך הא נולדה אסורה לא צית שמאי ולא צ"ה ואמאי דחיק נפשיה לאוקומה אליבא דחנאי הואיל ומשובשת היא על כן נריך לפרש הכי וכי תימא קא משמע לן בצרייתא מאי דלא אשמעינן צמתניתין כלומר מאי ששייר צמתני' קתני הצרייתא דאי לא תנא אלא צמתניתין הייתי אומר שמתירין צית שמאי דוקא כשנולדה אזל צמעי אמה היו מודים דאסור ^(א) ופריך תנינא דלדרבה נולדה חמורה יותר מצמעי אמה ואמאי נמי כצית הלל וכו' דצמעי אמה דברי הכל שריא: **במי לא בב"ש ולא בב"ה**. ואינו יכול לפרש דקתני צצרייתא מה ששייר צמתניתין דהא ס"ד עכשיו שנולדה חמורה מצמעי אמה:

ביצה פרק ראשון ביצה

מוכן לאדם לא **הוי מוכן** **לכלבים**. למאן דאית ליה מוקףא דהא נתנבלה בשבת לר' יהודה אצמול צין השמשות היתה עומדת לאדם וקא חשיב ליה מוקףא ^(א) ^(ב) צהא לגבי כלבים: **אזל מירי דחוי ליה**. ועובר צצמעי טרפה ראויו לו לכשיולד הלכך מאצמול דעתיה עלויה אס יולד יאכלנו: **לפי שלא נספסחו עיניו**.

ואחרצי לאסורא מכל השרץ השורץ על הארץ דלנקמן: **עס יאיאסה נגמרה**. כשיצאה נגמרה צרייתה אזל מקמי הכי לא חשיבא צינה גמורה ולקמיה מפרש ואיל למאי הלכתא: **לאכלה צחלב**. דהשתא הוה צינה ולא צשר אזל הנמנאצת צמעי אמה אינה צינה ^(א) ואסורה לאכלה צחלב: **צינים גמורות**. ואפילו צלא קליפה לצנה אלא שהחלמון לצדו גמור ואע"פ שמעורה עדיין צגדין שריא דלנקמן מדפליג ר' יעקב עליה ואמר"י אס היו מעורות צגדין אסורות: **צי"ט**. וה"ק יצאה ודאי מצעוד יוס מותר כי ודאי הוא דנגמרה צחול אזל לא יצאה לא נגמרה צחול ואסורה משוס הכנה דרבה: **וי סימא**. אין הלכה כצרייתא וז דאשמועינן צה מאי דלא אשמעינן צמתני' וצשוס משנה לא סתם לן רבי הכי ואס רבי לא שנה רבי חייא מניין לו: **אלא הא דסינא כו'**. הך צרייתא דלעיל מאן קתני לה: **לא ציס שמאי ולא צ"ה**. לא צ"ש דמאי אריא צמעי אמה אפילו נולדה צי"ט שריא ולא צ"ה דאפילו צמעי אמן אסירי: **ומגדלת אפרוחים**. ולענין דין מקח וממכר אצמנר דאס נולדה נגמר צשולה וראויה לגדל אינה מגדלת אפרוחים ואס תצעוהו למכור צינים לגדל אפרוחים אס מכר אלו הוי מקח טעות וצטל מקח: דפחיא

יציאתה נגמרה ומותרת לאכלה ביום טוב הא במעי אמה אסורה לאכלה ביום טוב והא תניא ^(א)השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן ביום טוב וכי תימא קמ"ל כצרייתא מאי דלא אשמעינן צמתניתין הא נמי תנינא ביצה שנולדה ביו"ט ב"ש אומרים תאכל וב"ה אומרים לא תאכל ועד כאן לא פליגי ב"ש וב"ה אלא בנולדה אבל במעי אמן דברי הכל שריין וכי תימא בית הלל אפילו במעי אמן נמי אסרי והאי דקתני נולדה להודיעך כחן דב"ש דאפילו נולדה נמי שרו אלא הא דתניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן ביום טוב מני לא ב"ש ולא ב"ה אלא עם יציאתה נגמרה ומגדלת אפרוחים במעי אמה אינה מגדלת אפרוחים למאי נפקא מינה למקח וממכר כי ההוא דאמר להו ביעי דפחיא

אזל צעלי חיים לא: **ביציים** נגמורות מותרות **לאבאין** בחלב. וקשה דהא אמרינן צעדיות (פ"ה מ"ה) ציאת נצילה כל ^(א) שכמוה נמכרת בשוק צ"ש מתירין וצ"ה אוסרין ב והכא היכי מותר לאכלן צחלב וי"ל דטעמא משוס דבשר עוף צחלב מדרבנן ג ואפילו צ"ה מודו וקשה דאמרינן בעירובין (דף סג: ושם) אפילו ציעתא צכותחא לא לשרי איניש צמקוס רביה מאי קמ"ל שפיטא והאיכא צבמוך ר' יעקב דאסר וי"ל דכ"ע מודו דצינים ^(ב) גמורות מותרות לאכלן צחלב וטעמא דצ"ה דאסרי ציאת נבלה היינו משוס דגזרינן אטו ציאת טרפה כדאמרינן צעדיות ומודים צציאת טרפה שהיא אסורה * מפני שהיא גדילה צאיסור: [וע"ע תוס' עירובין סג: ד"ה אפילו וצב"ק מז. ד"ה מט" וצחולין נח. ד"ה ושוין:] **ובי תימא קא משמע** **אין** **בברייתא מאי דאא** **אשמעינן** **במשנה**. פירש רש"י וגילה לנו רבי הואיל ולא סתם לן צמסנה הכי דהצרייתא משובשת דרבי לא שגאה ר' חייא מנין ליה ומימה אס כן מאי פריך הא נולדה אסורה לא צית שמאי ולא צ"ה ואמאי דחיק נפשיה לאוקומה אליבא דחנאי הואיל ומשובשת היא על כן נריך לפרש הכי וכי תימא קא משמע לן בצרייתא מאי דלא אשמעינן צמתניתין כלומר מאי ששייר צמתני' קתני הצרייתא דאי לא תנא אלא צמתניתין הייתי אומר שמתירין צית שמאי דוקא כשנולדה אזל צמעי אמה היו מודים דאסור ^(א) ופריך תנינא דלדרבה נולדה חמורה יותר מצמעי אמה ואמאי נמי כצית הלל וכו' דצמעי אמה דברי הכל שריא: **במי לא בב"ש ולא בב"ה**. ואינו יכול לפרש דקתני צצרייתא מה ששייר צמתניתין דהא ס"ד עכשיו שנולדה חמורה מצמעי אמה:

ומאף

מסורת הש"ם

(א) לעיל ב. לקמן ב: חולין יד. שבת קנו: פסחים טז: (ב) [שם], (ג) שבת קט. חולין נא: (ד) [מוספתא פ"א], (ה) [לעיל ד.], (ו) חולין סד:, (ז) [לעיל ב:], (ח) ס"אמוקפה הכאה לגבי, (ט) כס"א נוסף: אלא כשר, (י) [לקמן א.], (יא) [לעיל ב.], (יב) דהיינו שקליפתה קשה, (יג) גמורות שאינם מעורות, (יד) עיין ברש"ל ורש"א,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מוכן וכו' מוקפה לגבי כלבים כ"ל ומצינ צהא נמחק: (ב) תוס' ד"ה השתא וכו' מוכן לכלבים דממן מחסבין:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה ביצים וכו' בפני שהיא גירליה באיסור. עי' שוטה מקובלת צ"ק מז ע"א ד"ה מ"ט:

מוסף רש"י

מחתכין את הדלועין. התלושין ומיהו קטמן לאו למאכל צהמה קיימו אלא לאדם (שבת קנז:) ולא חמירין מוקלין הן לבהמה דמאכל אדם הן (שם קנח:): ולא חמירין טריחא דלאו לזרק הוא (לעיל ב.). ואת הובילה לפני הכלבים. השתנבלה היום וצין השמשות היתה עומדת לאדם ואפילו הכי מחמבין (שבת קנז:) ואע"פ שתנבלה בשבת, דצין השמשות לא היתה עומדת לאכלת כלבים, אפילו הכי שרי, דלית לן מוקפה צשבת (לעיל ב.). לפי שאינה מן המוכן. אצמול כשקדש היום לא היתה עומדת למאכל כלבים (חולין יד.). עגל שנולד ביום טוב מותר. ואינו מוקפה שהרי צין השמשות נמי היה מוכן אגב אמו (שבת קלז. ובעי"ז חולין קכ.).

מוסף תוספות

א. המוכן לאכול. מרי"ס. ב. אלמא הויא ירך אמה, והכי משמע לעיל (ג ע"ב) דאסרינן ביצה שנולדה מן הטריפה, אלמא ירך אמה היא, ואם כן היכי מתיר לאכול שום ביצה בחלב, וכ"ש הני שנמצאו במעי תרנגולות. מרי"ס. ג. וכיון שהתרנגולת עצמה היא מדרבנן ביצה היוצאת ממנה לא אסורה. נצי"ר.